

WKK-barometer

2018 – voorjaar

Zwartzustersstraat 16, bus 0102 - 3000 Leuven

016 58 59 97 | info@cogenvlaanderen.be | www.cogenvlaanderen.be

Dit is de vijfde ‘WKK-barometer’ die COGEN Vlaanderen publiceert. Deze peiling gebeurt tweemaal per jaar om zo de evoluties binnen het WKK-landschap op de voet te volgen. De figuren in het rapport geven ook de resultaten van de vorige bevestigingen weer, waardoor trends duidelijk worden. In combinatie met de WKK-inventaris van VITO, die een overzicht biedt van het opgesteld vermogen en de geproduceerde energie in de voorgaande jaren, geeft deze analyse een goed beeld van de stand van zaken en trends in de WKK-sector in Vlaanderen.

1 Samenvatting

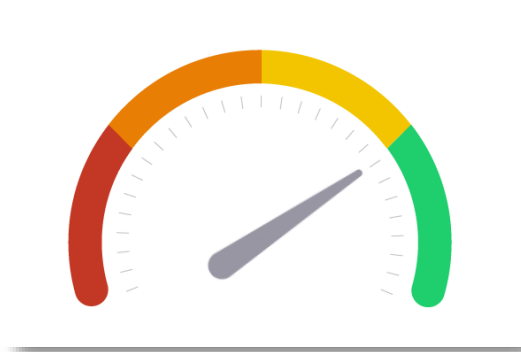
1.1 Gebruikers

Bij de gebruikers kregen we een positief beeld, zeker wat betreft de verwachte rendabiliteit. Het enthousiasme om opnieuw te investeren is echter wat gedaald. Opmerkelijk was dat de antwoorden betreft de gepercipieerde evolutie van rendabiliteit van de installatie en de verwachte rendabiliteit vergelijkbaar waren aan voorbije bevragingen. De positieve verwachtingen uit de vorige barometer vertaalden enerzijds dus niet in een betere gepercipieerde rendabiliteit. Toch blijft de verwachting opmerkelijk positief. Het blijft onduidelijk waarom dit zich niet vertaald naar een positiever investeringsklimaat.

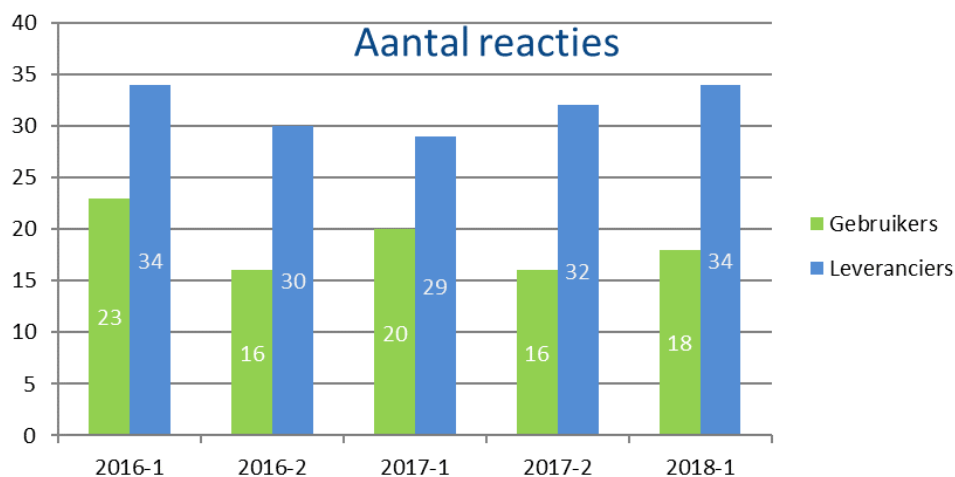
1.2 Leveranciers

Bij de leveranciers zijn de antwoorden zeer gelijkaardige aan deze in de vorige bevraging. Enerzijds wordt de rendabiliteit positiever ingeschat. De toekomstige rendabiliteit wordt dan weer iet negatiever ingeschat. Toch zien we een toename in het aantal projecten.

2 Marktbevraging

Voor het inschatten van het vertrouwen in de markt stuurden we voor de vijfde maal een elektronische enquête uit naar de verschillende marktpartijen. Deze waren in twee grote groepen opgedeeld: WKK-gebruikers enerzijds en leveranciers van goederen en diensten anderzijds. In totaal mochten we dit jaar 52 antwoorden ontvangen: 18 van gebruikers en 34 van leveranciers, waarbij telkens de volledige enquête werd ingevuld.

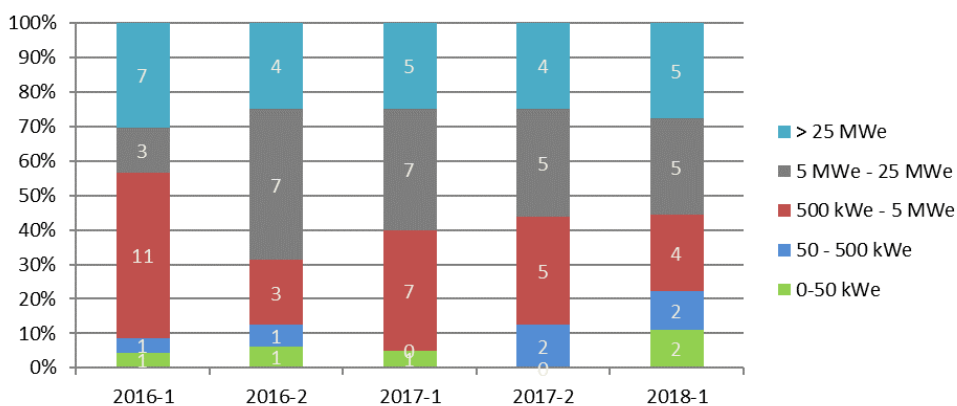

Figuur 1: Aantal reacties van WKK-gebruikers en -leveranciers per bevraging

2.1 Gebruikers

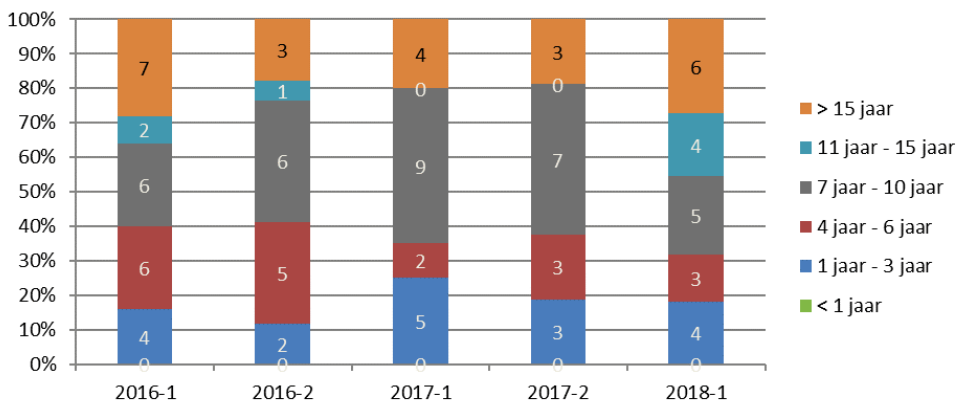
De 18 respondenten uit de gebruikersgroep vertegenwoordigen voornamelijk vermogens boven de 500 kWe. Van gebruikers met een geïnstalleerd vermogen onder de 500 kWe is de respons nog steeds beperkt, maar wel toegenomen ten opzichte van de vorige barometer. Qua leeftijd van de installaties waren de reacties beter verdeeld, maar blijven nieuwe gebruikers opnieuw uit.

Wat is de grootte van uw meest relevante installatie?

Figuur 2: Verdeling van de vermogens

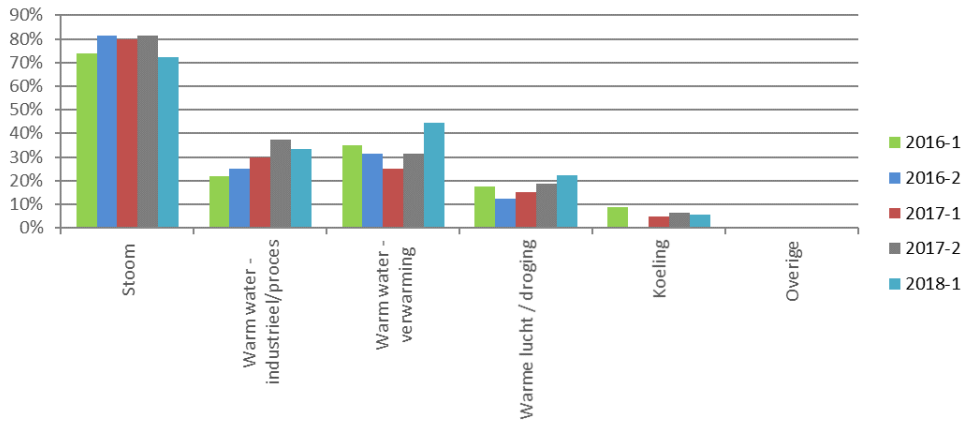
Wat is de leeftijd van deze installatie?

Figuur 3: Leeftijdsverdeling van de betreffende installaties

Bij de warmtetoepassingen zien we dat het aandeel stoom onder de respondenten belangrijk blijft (13) en zien we dat verwarmingstoepassingen met warm water ook vaak voorkomen (8). Bij één respondent wordt de WKK ook ingezet voor koeling.

Wat is de warmtetoepassing voor deze installatie (meerdere opties mogelijk)?

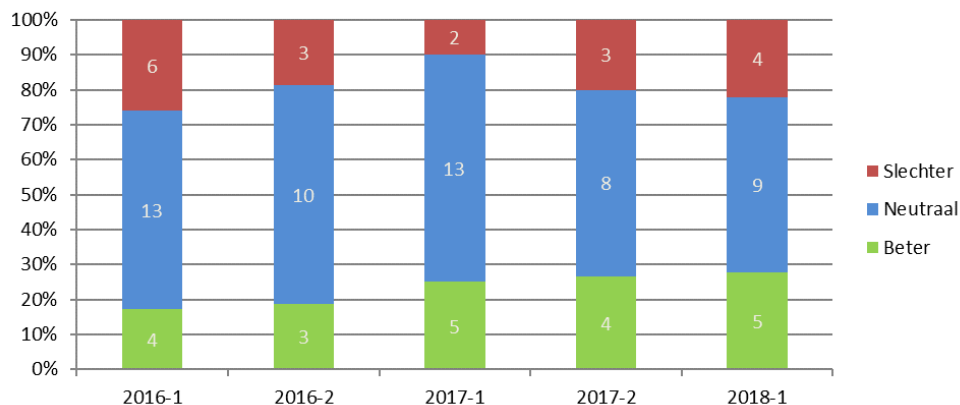

Figuur 4: Warmtetoepassingen

2.1.1 Voorbije rendabiliteit

Indien we naar de (gepercipieerde) evolutie van de rendabiliteit van deze installaties kijken, zien we dat **de helft van de reacties aangeeft dat de rendabiliteit de voorbije 12 maanden gelijk bleef**, terwijl **28% van de respondenten een vooruitgang zag in de voorbije twaalf maanden** (Figuur 5). 22% van de antwoorden geeft aan de rendabiliteit te hebben zien dalen. Voor één installaties is de oorzaak technisch van aard (tijdelijke panne en einde levensduur), een andere gebruiker geeft de degressiviteit van de certificaten aan als reden.

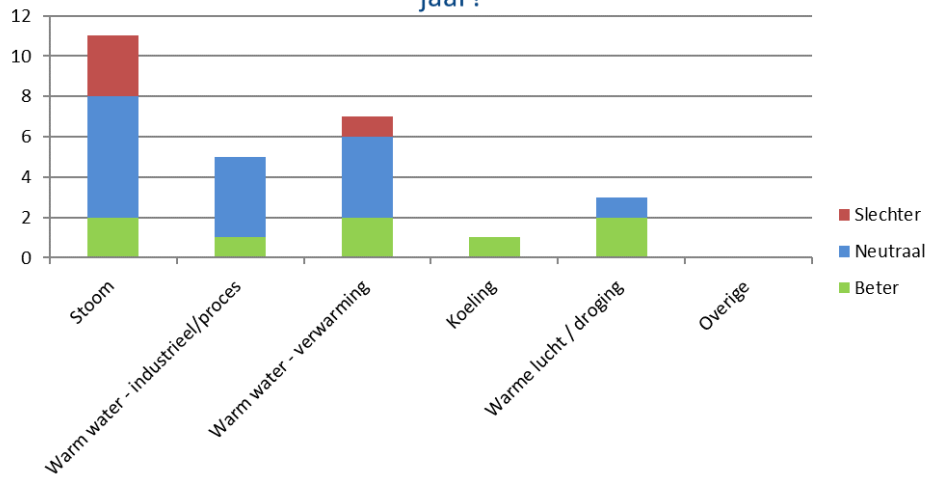
Was de rendabiliteit van de installatie gedurende de voorbije 12 maanden beter of slechter dan het voorgaande jaar?

Figuur 5: Gepercipieerde evolutie van de rendabiliteit in recent verleden

We hebben de antwoorden ook geanalyseerd in functie van de toepassingen. Dit is weergegeven in Figuur 6.

Was de rendabiliteit van de installatie gedurende de voorbije 12 maanden beter of slechter dan het voorgaande jaar?

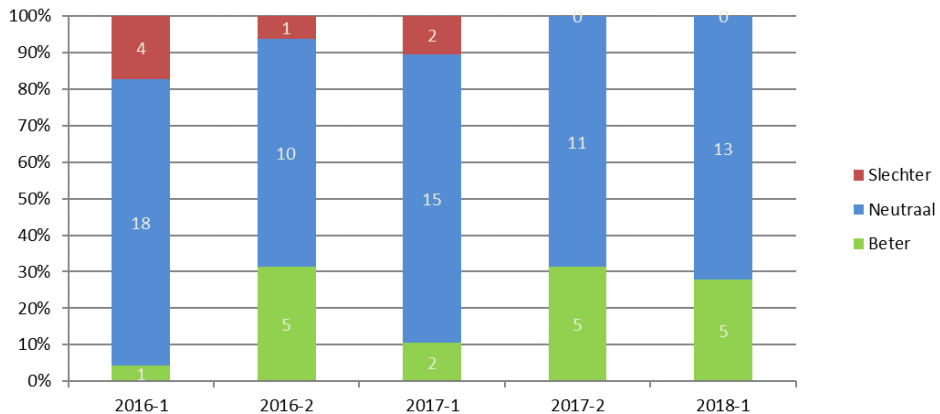
Figuur 6: Gepercipieerde evolutie van de rendabiliteit in recent verleden in functie van de warmtetoepassing

2.1.2 Verwachte rendabiliteit

Wanneer we polsten naar de verwachtingen gaf **28% aan een verbetering van de rendabiliteit** te verwachten in de komende 12 maanden (5/18) (Figuur 7). Niemand gaf aan een verslechtering van de rendabiliteit te verwachten, wat de positieve trend van de vorige barometer bevestigt.

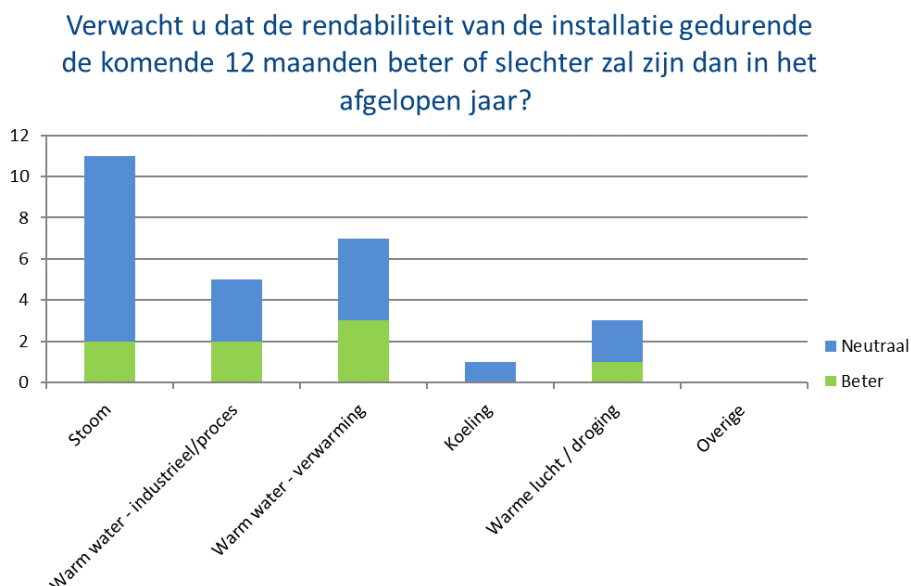
Van de 4 installaties die op de vorige vraag negatief antwoordden, en dus een slechtere rendabiliteit aanvoelden in de voorbije 12 maanden, zijn er twee die verwachten dat het terug beter zal gaan in de komende 12 maanden, en twee die geen verandering verwachten.

Verwacht u dat de rendabiliteit van de installatie gedurende de komende 12 maanden beter of slechter zal zijn dan in het afgelopen jaar?

Figuur 7: Verwachte evolutie rendabiliteit in nabije toekomst

In Figuur 8 wordt een opsplitsing gegeven in functie van de warmtetoepassingen.

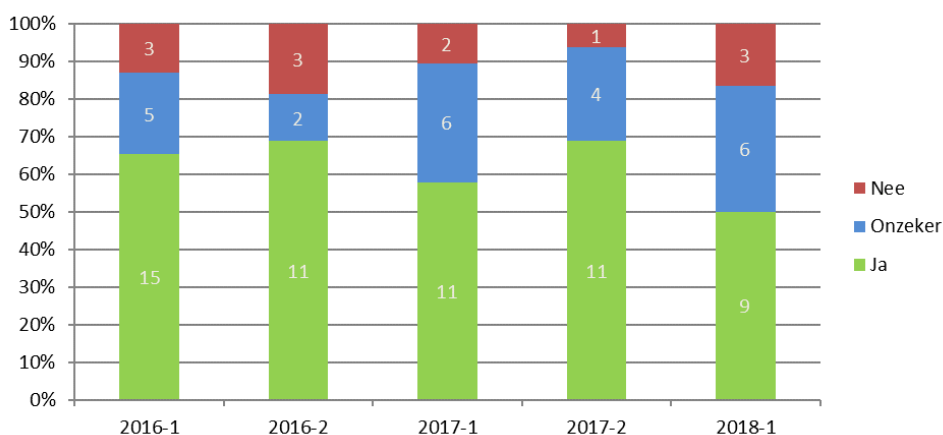

Figuur 8: Verwachte evolutie rendabiliteit in nabije toekomst in functie van de warmtetoepassing

2.1.3 Opnieuw investeren?

Tot slot polsten we ook of de respondenten op vandaag opnieuw een gelijkaardige installatie zouden plaatsen (Figuur 9). Hierbij zien we dat slechts **de helft onder hen op vandaag resoluut opnieuw zou investeren**. Een derde is onzeker en drie gebruiker antwoordt negatief.

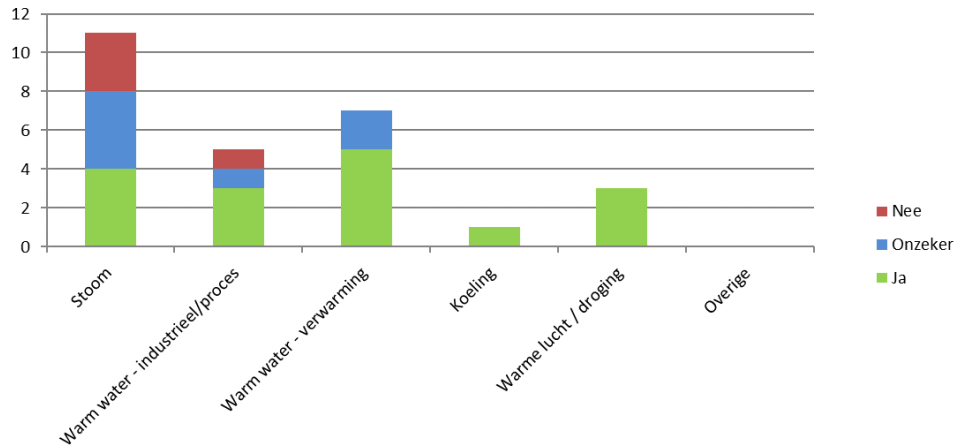
Zou u op vandaag - onder de huidige omstandigheden en voorwaarden - opnieuw in een dergelijke installatie investeren?

Figuur 9: Overwegen gelijkaardige investering

Al de negatieve antwoorden en 5 op 6 onzekere antwoorden zijn gekoppeld aan installaties die stoom leveren (figuur 10), deze zijn bijgevolg zeker gelinkt aan industriële toepassingen. Er werden hierover geen verdere inzichten verleend. Hoewel de oorzaak niet gekend is, beschouwen we dit toch als een negatieve evolutie.

Zou u op vandaag - onder de huidige omstandigheden en voorwaarden - opnieuw in een dergelijke installatie investeren?

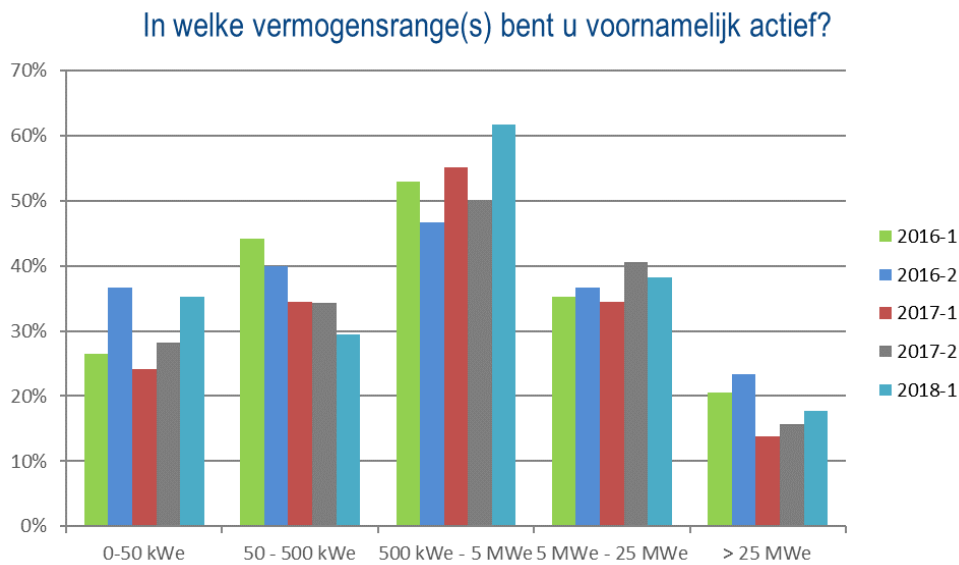

Figuur 10: Overwegen gelijkaardige investering in functie van de warmtetoepassing

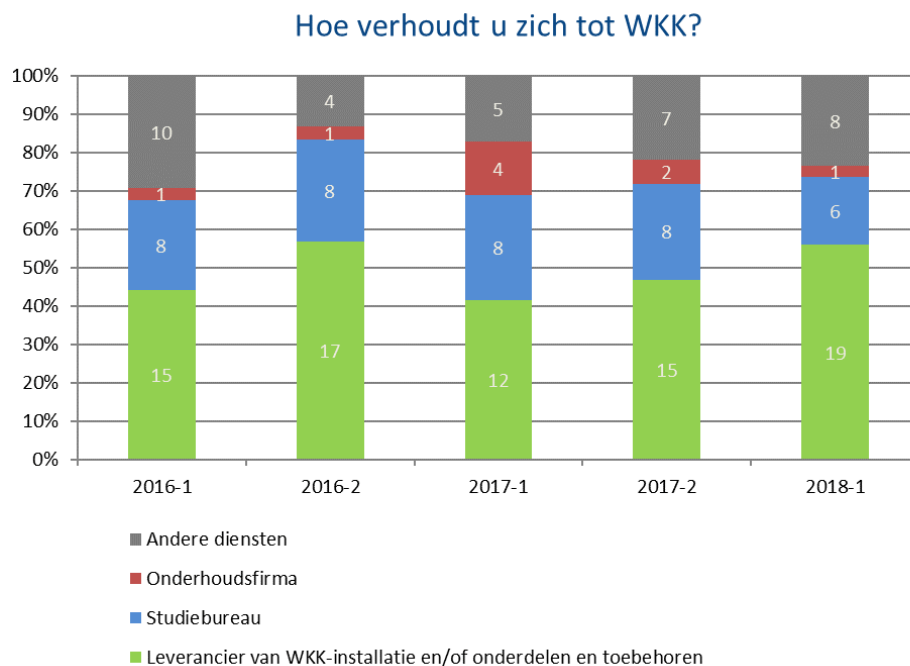
2.2 Leveranciers

Indien we een gelijkaardige analyse maken voor de leveranciers van goederen en diensten merken we dat de vermogens waarop men zich richt ook weer globaal verdeeld zijn, waarbij iets meer dan 60% van de respondenten zich (ook) richt op de middenklasse van 0,5 tot 5 MWe, en vooral de grotere vermogen (>25 MWe) minder vertegenwoordigd zijn. In totaal werden 62 categorieën geselecteerd, of gemiddeld ongeveer 1,8 per respondent.

De verdeling van de diensten die de respondenten leveren, wordt weergegeven in Figuur 11.

Figuur 10: Vermogensrange waarbinnen men actief is

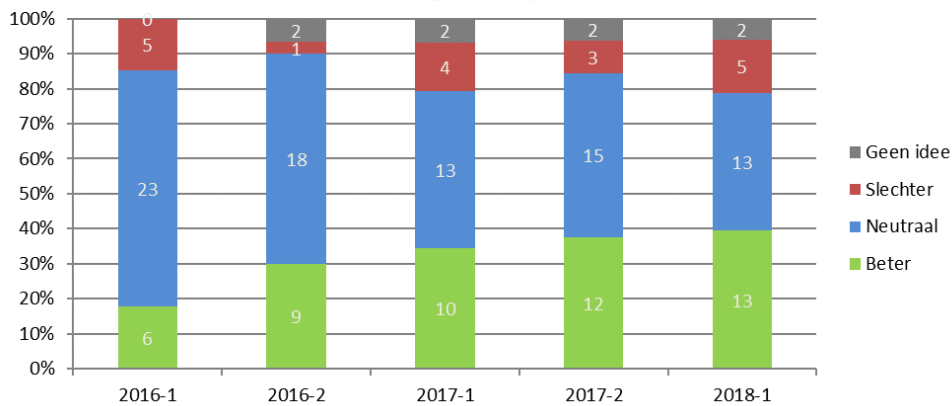
Figuur 11: Verdeling van de diensten die de respondenten leveren

2.2.1 Omzet

Een kleine **40% van de respondenten geeft aan dat de omzet op het gebied van WKK de voorbije maanden beter was dan het jaar ervoor** (Figuur 12), en evenveel respondenten zagen eerder een neutraal verloop. Vijf (5/33) respondenten zagen hun omzet achteruitgaan. De reacties zijn hiermee vergelijkbaar met de vorige bevragingen. Eén deelnemer gaf geen antwoord op deze vraag.

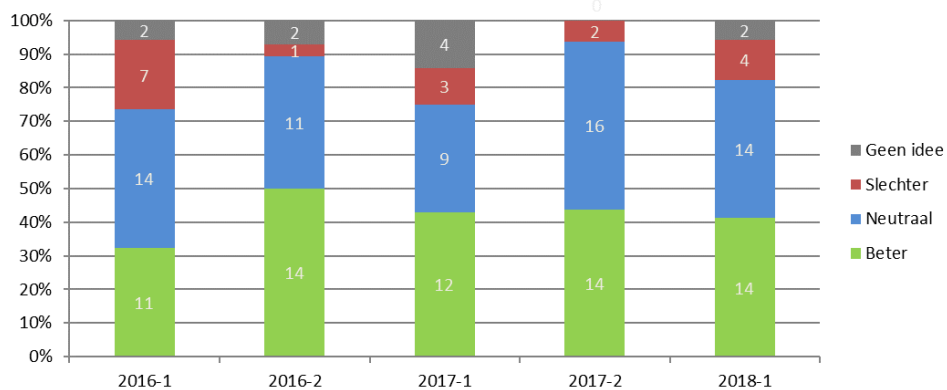
De verwachtingen met betrekking tot de omzet zijn nog steeds eerder positief (Figuur 13). Ongeveer 42% van de reacties verwacht dat de omzet voor de komende 12 maanden beter zal zijn dan het afgelopen jaar, en even veel verwachten een gelijkaardige omzet. Vier leveranciers (4/34) verwachten effectief een achteruitgang. In vergelijking met vorige bevragingen zijn de antwoorden lichtelijk verslechterd ten nadele van de neutrale houding.

Was uw omzet in WKK-generateerde producten/diensten van de afgelopen 12 maanden beter of slechter dan het voorgaande jaar?

Figuur 12: Verloop omzet voorbije jaar

Verwacht u dat uw omzet in WKK-gerelateerde producten/diensten gedurende de komende 12 maanden beter of slechter zal zijn dan in het afgelopen jaar?

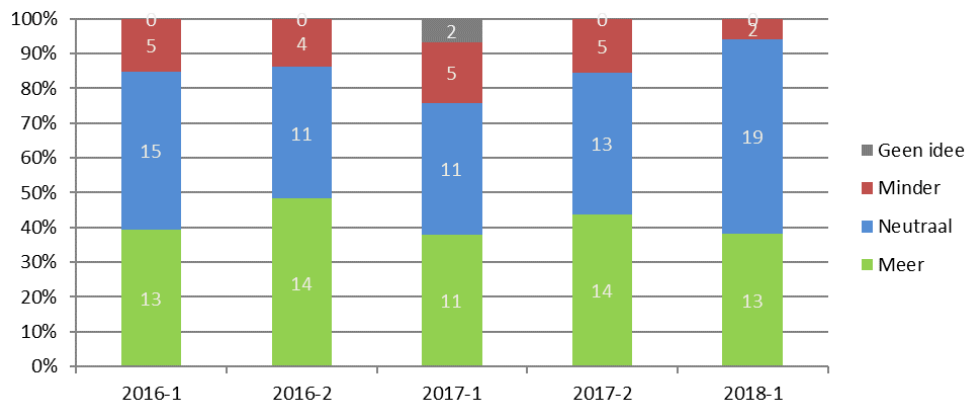
Figuur 13: Verwachtingen omzet

2.2.2 Klanteninteresse

Wanneer we kijken naar de interactie met en de verwachtingen t.a.v. potentiële klanten, zien we vooral minder negatieve antwoorden. 38% merkte een toenemende interesse, en 56% werd weinig evolutie gewaar in de interesse bij potentiële klanten.

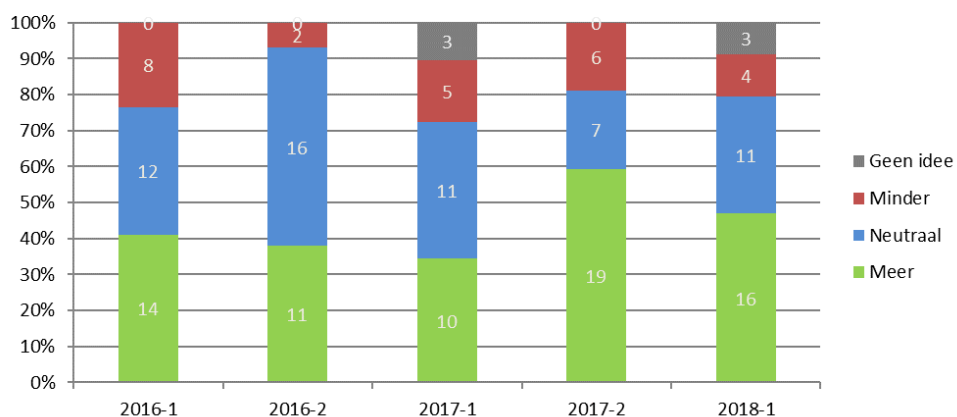
De verwachtingen voor de komende twaalf maanden zijn minder uitgesproken dan in de vorige bevraging. Een **kleine helft verwacht meer interesse van klanten** (16/34). Dit is een daling ten opzichte van de voorbije jaren, maar nog steeds hoog in vergelijking met de voorgaande jaren. 32% is neutraal en de overige reacties zijn gelijk verdeeld over minder interesse (4/34) en geen idee (3/34).

Merkte u bij potentiële klanten gedurende de afgelopen 12 maanden meer of minder interesse in WKK dan in het voorgaande jaar?

Figuur 14: Evolutie van interesse bij potentiële klanten

Verwacht u bij potentiële klanten in de komende 12 maanden meer of minder interesse in WKK dan in het afgelopen jaar?

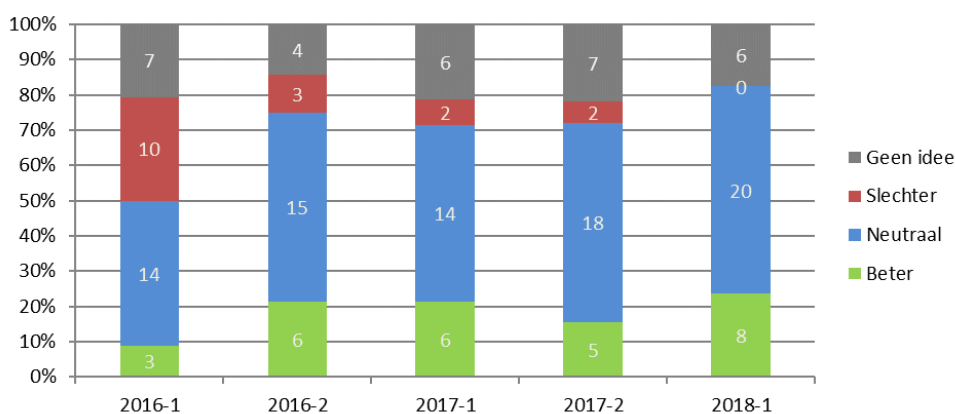
Figuur 15: Verwachting m.b.t. de interesse van potentiële klanten

2.2.3 Rendabiliteit

Ten derde polsten we ook bij de leveranciers naar de ervaringen en verwachtingen m.b.t. de rendabiliteit van WKK-installaties.

59% van de respondenten gaf aan dat de **rendabiliteit gedurende de afgelopen 12 maanden ongeveer gelijk** was aan het jaar er voor (20/34), 18% beantwoordt de vraag met 'geen idee' (6/34) en **24% van de reacties stelt een vooruitgang vast** (8/34). In vergelijking met voorbije bevestigingen schets dit een positief beeld, er zijn geen respondenten die een achteruitgang zagen.

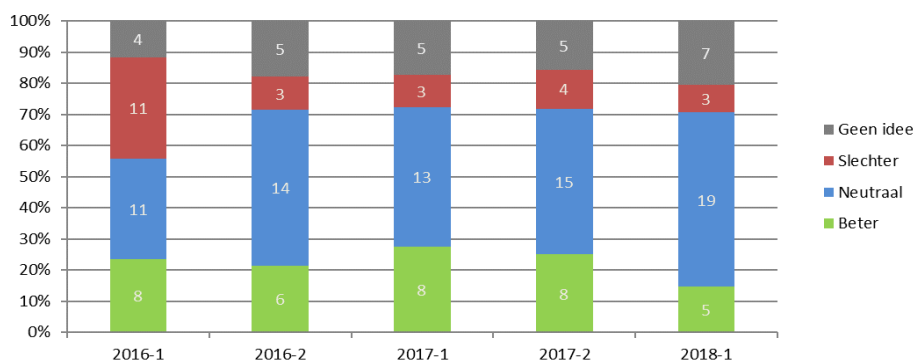
Was de rendabiliteit van de installatie gedurende de voorbije 12 maanden beter of slechter dan het voorgaande jaar?

Figuur 16: Gepercipieerde evolutie van de rendabiliteit van bestaande installaties

De antwoorden voor de **verwachte rendabiliteit** zijn iets negatiever. **15% verwacht een verbetering**. Het aandeel negatieve antwoorden is echter eveneens gedaald tot 8%. Echter, in vergelijking met de **voorbije bevestigingen** liggen de **antwoorden in dezelfde lijn**. Vooral de bandingfactor wordt aangegeven als bepalende factor. Daarnaast verwijst 1 respondent naar de groeiende vraag naar 100% groene energie.

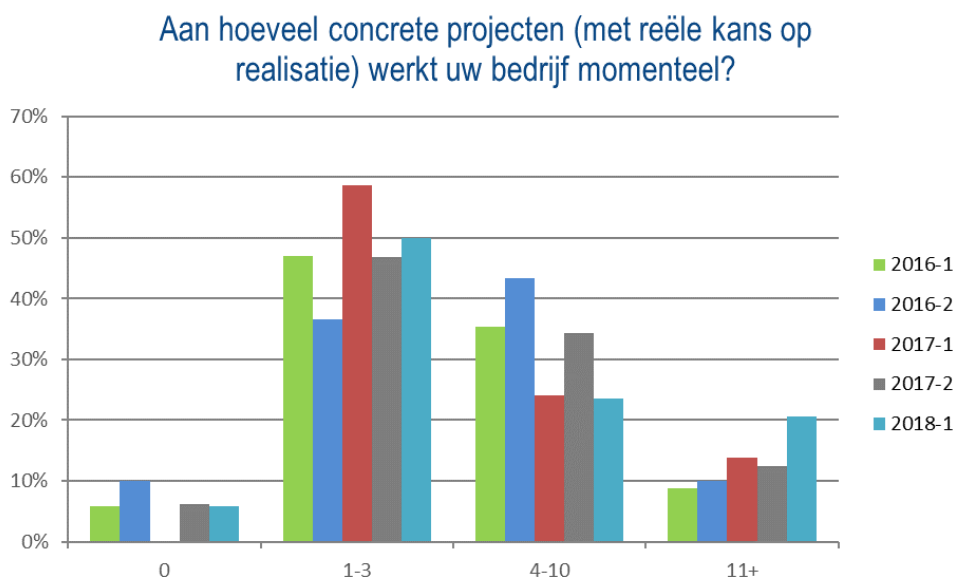
Verwacht u dat de rendabiliteit van de installatie gedurende de komende 12 maanden beter of slechter zal zijn dan in het afgelopen jaar?

Figuur 17: Verwachting m.b.t. de rendabiliteit van WKK-installaties

2.2.4 Aantal projecten

Tot slot hebben we een indicatie gevraagd van het aantal concrete WKK-projecten waaraan men op vandaag werkt (Figuur 18). Twee spelers geven aan dat ze met geen WKK-project bezig zijn. De helft van de respondenten geeft aan met een beperkt aantal projecten bezig te zijn (1 à 3 projecten). De groep die met 4 tot 10 projecten bezig is, is het sterkst gedaald ten opzichte van de vorige bevraging. Het aantal partijen elk bezig met 11 of meer projecten is dan veel gegroeid.

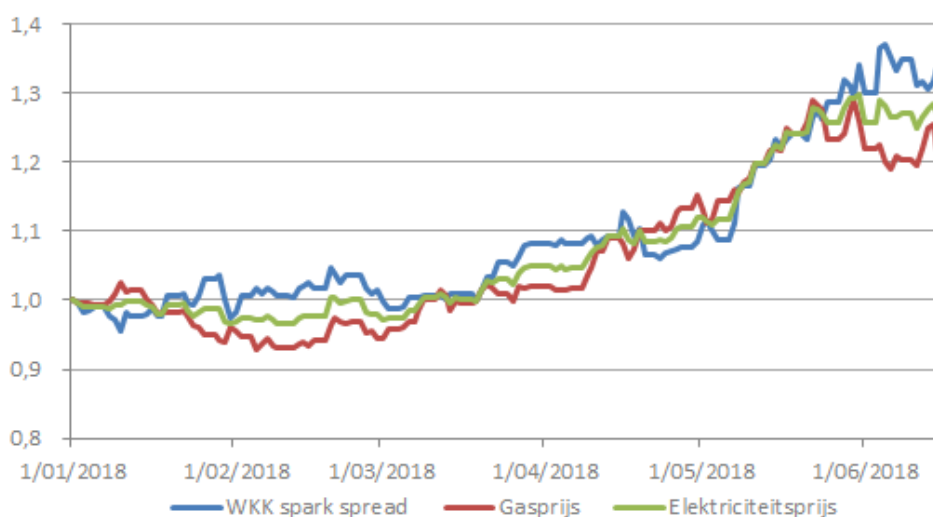
Figuur 18: Aantal projecten waaraan men werkt¹

¹ Hierbij dient opgemerkt dat deze vraagstelling moeilijk eenduidig af te lijnen is, zoals ook aangegeven werd door één van de respondenten, die aangaf dat hierin ook concrete projecten op langere termijn kunnen zitten – wat uiteraard geen probleem stelt.

3 Vooruitzichten energiemarkt²

De evoluties in de energiemarkt vormen geven vaak een goede context voor het algemene sentiment waarnaar de enquête polst. Daarom is het interessant om de evoluties kort van naderbij te bekijken.

Wanneer we naar de prijzen van de 'futures' voor Q3 en Q4 van 2018, zien we dat de 'WKK spark spread'³ sterk positieve evolutie uit de vorige barometer wordt voortgezet. Deze evolutie is weergegeven in Figuur 19, waarin de relatieve gemiddelde prijzen voor elektriciteit en gas getoond worden (t.o.v. waarde bij begin van de reeks), en de relatieve 'WKK spark spread' die daarmee overeenkomt. In het vorige rapport werden nog grote sprongen werden vastgesteld ten gevolge van de uitval en terug aanschakelen van het nucleair vermogen. Voor de voorbije maanden zien we een relatief continue stijging van de gasprijs en een gelijkaardige stijging van de elektriciteitsprijs. Pas in de laatste weken zien we een stabilisatie van de elektriciteitsprijs en zelfs een daling van de gasprijs. De 'WKK spark spread' is iets grilliger maar bleef ook iets langer stijgen.

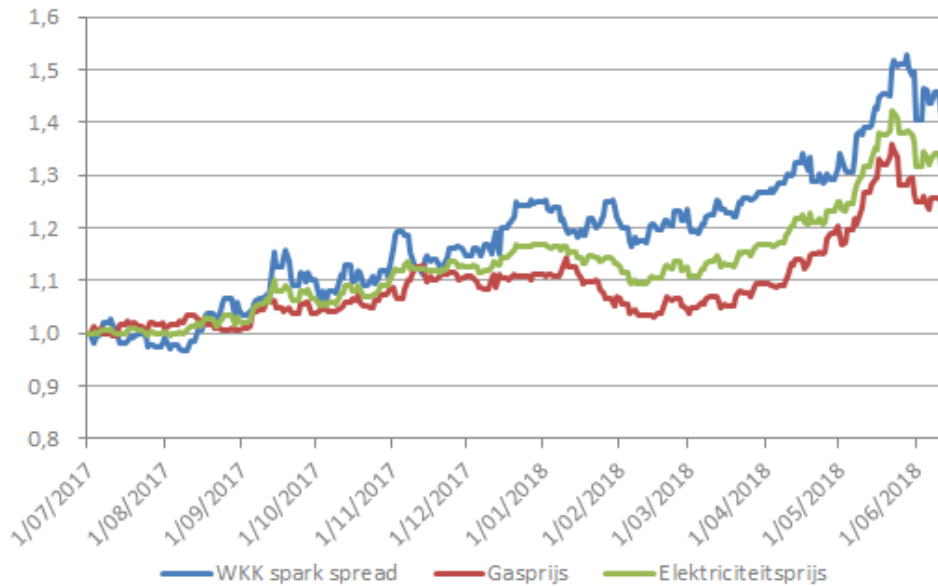

Figuur 19: Evolutie van de 'WKK spark spread' in de tweede helft van het jaar voor de prijzen van Q3 en Q4 van 2018 (rekenkundig gemiddelde)

² Met dank voor de medewerking van PowerPulse: www.power-pulse.com.

³ Een fictieve *spark spread* berekend voor een WKK met een elektrisch rendement van 40%, een thermisch rendement van 45% en rekening houdend met de vermeden kost voor de nuttige warmte.

Op middellange termijn zien we een gelijkaardige trend voor de prijzen voor CAL19 (Figuur 20). Ook voor CAL20 (Figuur 21) houdt de stijgende trend stand, zij het in mindere mate. De toenemende 'WKK spark spreads' kunnen deels het enthousiasme van de markt verklaren.

Figuur 20: Evolutie van de 'WKK spark spread' in het afgelopen jaar voor de prijzen van CAL19

Figuur 21: Evolutie van de 'WKK spark spread' in het afgelopen jaar voor de prijzen van CAL20